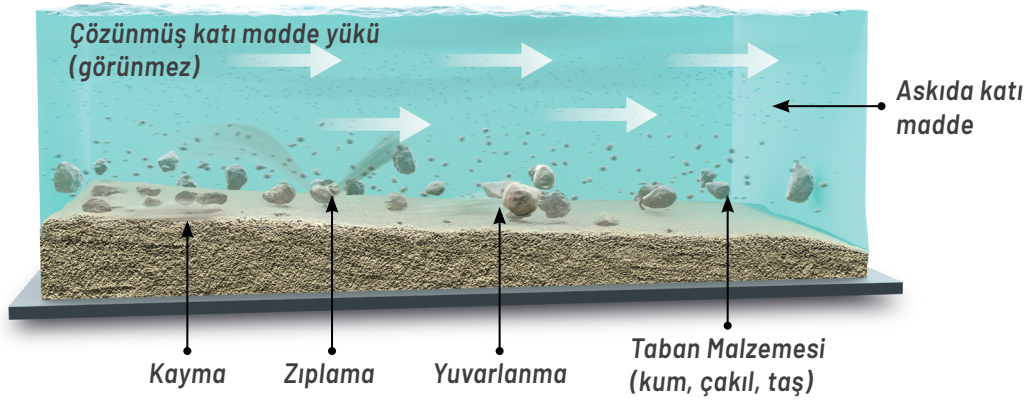

Su döngüsü sürecinde yamaçlardan inen sel sularının bir kısmı yer altına sızarken bir kısmı ise belirli bir yatak içinde akan akarsuları oluşturur. Hem yer altı suları hem de akarsular aşındırma ve biriktirme süreçlerine devam ederek çeşitli yer şekillerinin oluşmasında rol oynarlar.

Akarsuların Yeryüzünü Şekillendirmesi: Yamaçlardaki küçük kanallarda akan derelerden onlarca metre genişlikte büyük yataklar içinde akan nehlere kadar çeşitli büyüklükteki akarsular hem aşındırma hem bi-

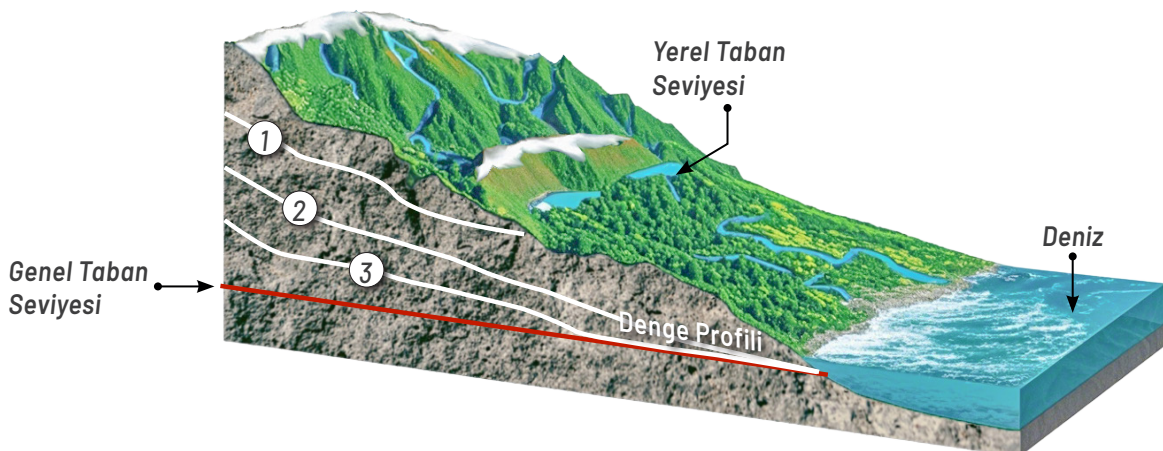
riktirme yaparak yeryüzünün şekillenmesinde önemli rol oynar. Akarsular, suyun hem fiziksel hem de kimyasal etkisiyle içinde aktığı yatağın tabanı ve kenarlarından aşındırma yapar. Yataktan kopardıkları malzemeyi taşıyarak erozyona neden olurlar (*Görsel 3.21*). Akarsuyun aşındırma gücünü su kütlesinin miktarı (debi), akış hızı, taşıdığı yük miktarı, bölgenin yağış ve buharlaşma koşulları, yükseltisi, eğimi, kayaç yapısı, bitki örtüsü gibi faktörler belirler.

Görsel 3.21: Akarsular katı madde yüklerini üç yolla taşırlar. Çözülmüş ve askıda kalan maddeler genel olarak akan suyla taşınırlar. Kaba kum, çakıl ve taşlardan oluşan taban malzemesi ise yuvarlanarak, kayarak ve zıplama hareketiyle taşınırlar.

Akarsu aşındırması üç şekilde gerçekleşir. Akarsular yatağını **derine, yana** ve ağız kısmından kaynağa doğru olacak şekilde **geriye** doğru aşındırırlar. Yatağını kaynaktan ağıza doğru akabileceği en düşük eğim

seviyesine indirip taban seviyesine yaklaştırdıklarında **denge profiline** ulaşırlar (Görsel 3.22). Akarsuyun taban seviyesi; akarsu denize dökülüyorsa deniz seviyesi, göle dökülüyorsa gölün seviyesidir.

Görsel 3.22: Akarsuyun denge profiline ulaşma süreci